

Asia: VN/22704/2021

Lausuntopyyntö työryhmän luonnoksesta kansalliseksi ilmastonmuutokseen sopeutumissuunnitelmaksi 2030 (KISS2030)

Lausunnonantajan lausunto

- 1. Onko ehdotettu kansallinen ilmastonmuutokseen sopeutumissuunnitelma 2030 tasapainoinen, eli onko kaikki tarvittavat näkökohdat huomioitu?**

Sopeutumissuunnitelma on tehty monipuolisesti.

- 2. Tarkemmat huomiot luvusta 'Havaitut muutokset, vaikutusskenaariot ja riskit' (Luku 2.2)**

Luvussa oli otettu hyvin huomioon havaitut muutokset, vaikutusskenaariot ja riskit. Olisi tärkeää tuoda esille enemmän sitä, että mihin nämä muutokset, vaikutusskenaariot ja riskit voivat alueet ajaa koko-naisuudessaan.

Esimerkiksi maatalouden ja porotalouden näkökulmasta ei ole tuotu esille sitä, kuinka vahvasti muutokset voivat vaikuttaa eri toimijoihin. Kerrannaisvaikutukset näiden alojen haasteista tulee koskettamaan koko Lappia monella tapaa ja laajasti ajateltuna myös koko Suomea ruokaturvallisuuden näkökulmasta. Onko siis pohdittu tarpeeksi sitä, että kuinka vahvasti maaseudun vahvemmalla tukemisella saataisiin turva-keinoja muutosten tasapainottamiseksi?

Ruokaomavaraisuutta täytyisi myös tarkastella tarkemmin maailmalla olevan tilanteen näkökulmasta, koska tilanteet voivat muuttua pian vie-läkin huonommaksi, jos ei saada ruokaomavaraisuutta kuntoon koko Suomessa. Nyt täytyisi olla hereillä, että voidaan miettiä miten turvata elintarviketuotantoa ja ruoka- ja ravintoturvaa ja miten saataisiin nostettua näiden merkitystä ennen kuin on liian myöhäistä. Elintarviketuotannon käynnistämisessä kestää kauemmin, jos odotetaan, että viljelijät lopettavat ja sitten vasta vuosien päästä herätään tilanteeseen, että aletaan nyt viljelemään. Tätä tilannetta pahentaa tällä hetkellä maailmalla vallitseva sotatilanne.

Vieraslajien syrjäyttäminen alkuperäislajeille on erittäin tärkeä huomio myös vesistöissä, joka näkyy jo nyt Pohjois-Suomessa kun kyttyrälohi on alkanut valtaamaan vesistöjä ja sen hyödyntäminen on erittäin haastavaa.

3. Tarkemmat huomionne suunnitelman visiosta ja päämääristä (Luvut 2.3 ja 2.4)

On tärkeää, että visiossa on otettu huomioon se, että miten ruoantuotantoa olisi hyvä turvata myös ennakkoon. Tällä hetkellä tilanne on jo se, että jo pelkästään ilmastonmuutos vaikuttaa vahvasti siihen, millaiset viljelyolosuhteet ovat Lapissa. Sota ja tilanne maailmalla vaikuttaa myös siihen, että tuotantokustannukset ovat nostaneet huomattavasti tuotantokustannuksia ja toimijat joutuvat lopettamaan toimintansa sen vuoksi. Useita konkursseja on tullut tiloille, vaikka heillä olisi kaikki toiminta ollut kannattavaa ennen sotaa. Maataloutta on hankalampi nostaa ylös sen jälkeen kun se on ajettu alas, joten nyt on tärkeää ottaa käyttöön sopeuttamistoimet, joiden kautta voimme vahvistaa suoma-laista ruoantuotantoa.

Päämäärät ovat hyviä. Tällä hetkellä on erittäin harvalla toimijalla tiedossa se, että mitä ilmastonmuutos oikeasti tarkoittaa alueille ja miten he voivat omilla toimillaan ennaltaehkäistä riskejä ja sopeuttaa muutosta parempaan.

4. Näkemyksenne teemasta 'Kansallisen tason strateginen suunnittelu ja ennakointi' ja siihen sisältyvistä tavoitteista ja toimenpiteistä oman toimialanne tai toimintanne näkökulmasta?

-

5. Näkemyksenne teemasta 'Kokonaisturvallisuus ja yleinen huoltovarmuustyö' ja siihen sisältyvistä tavoitteista ja toimenpiteistä oman toimialanne tai toimintanne näkökulmasta?

-

6. Näkemyksenne teemasta 'Ruoka- ja ravitsemusturva' ja siihen sisältyvistä tavoitteista ja toimenpiteistä oman toimialanne tai toimintanne näkökulmasta?

Toimenpide 4.2. kannattaa muistaa, että kasvispainoitteisen ruokavalioon siirtyminen vaatii niin aikuisilta kuin lapsilta paljon aikaa. Vaikka saataisiin julkiselle sektorille lisättyä kasvispainoitteista ruokavaliota niin jälleen yksityistalouksille se tarkoittaa sitä, että lapset syövät enemmän kotona, koska eivät saa sellaista ruokaa joka maistuu esimerkiksi kouluilla. Lisäksi erityisesti Pohjois-Suomessa ruoantuotanto painottuu myös tulevaisuudessa nurmirehun hyödyntämiseen.

7. Näkemyksenne teemasta 'Infrastruktuuri ja rakennettu ympäristö' ja siihen sisältyvistä tavoitteista ja toimenpiteistä oman toimialanne tai toimintanne näkökulmasta?

-

8. Näkemyksenne teemasta 'Kuivuusriskien hallinta, luonnonvarojen käyttö ja hoito, luonnon monimuotoisuus ja luontopohjaiset ratkaisut' ja siihen sisältyvistä tavoitteista ja toimenpiteistä oman toimialanne tai toimintanne näkökulmasta?

Tavoite 10 kuivuusriskien hallintaan panostaminen on todella tärkeää jo nyt, että saadaan maatalousmaat pidettyä viljelyskäytössä.

9. Näkemyksenne teemasta 'Terveyden suojeleminen ja edistäminen' ja siihen sisältyvistä tavoitteista ja toimenpiteistä oman toimialanne tai toimintanne näkökulmasta?

-

10. Näkemyksenne teemasta 'Kulttuuriperinnön ja –ympäristön suojeleminen' ja siihen sisältyvistä tavoitteista ja toimenpiteistä oman toimialanne tai toimintanne näkökulmasta?

-

11. Näkemyksenne teemasta 'Alue- ja kuntatason ilmatoriskien hallinta' ja siihen sisältyvistä tavoitteista ja toimenpiteistä oman toimialanne tai toimintanne näkökulmasta?

Tavoite 16.3. kerrotaan että ilmastotyö sisällytetään osaksi varautumistyötä. Kuntaa on tärkeää tarkastella kokonaisuutena ja ottaa huomioon myös maatalous ja se työ mitä maaseutuelinkeinoviranomaiset tekevät maatalouden ja maaseudun eteen. Kaikkien työpanosta varmasti tullaan tarvitsemaan, että osataan varautua oikealla tavalla jokaisessa kunnassa.

Tavoitteessa 17 on kerrottu, että toimet ovat kunnittain vapaaehtoisia. Kunnat ovat erilaisia ja on tärkeää, että kunnat voivat itse jatkossakin päättää toimenpiteistään.

Tavoitteessa 18 on hyvä, että järjestetään nettisivu, jossa on tietoa rahoituksista. Kunnat voivat näiden tietojen pohjalta päättää olosuhteet huomioiden parhaiden ratkaisujen käyttöönotosta.

12. Näkemyksenne teemasta 'Tietopohjan vahvistaminen ja tiedon jalkauttaminen' ja siihen sisältyvistä tavoitteista ja toimenpiteistä oman toimialanne tai toimintanne näkökulmasta?

Tavoitteessa 19 puhutaan siitä, että miksi olisi tärkeää tuottaa tietoa, jo sattuneista vahingoista ja mahdollisista tulevista yksinkertaisessa muodossa, että kunnissa tieto osattaisiin ottaa vastaan jokaisella sektorilla niin virkamiesten, luottamustoimijoiden sekä kuntalaisten puolelta. Kun ymmärretään miksi täytyisi toimia, varmasti löytyy keinoja lähteä toimimaan yhdessä. Yksin ei kunnissakaan saada asioita eteenpäin vaan se vaatii aina isomman verkoston toimimaan taustalle, erityisesti silloin kun halutaan pysyviä muutoksia. Monesti meillä on jo olemassa loistavaa tutkimustietoa, mutta haastavinta on se, että sitä ei osata esittää siinä muodossa, että jokainen oikeasti ymmärtää mistä on kyse ja ketä se koskettaa.

19.3 Ilmastomuutoksen heijastevaikutusten selvittämisestä huoltovarmuuteen olisi myös tärkeää ottaa mukaan ne toimijat kunnasta jotka vaikuttavat huoltovarmuuteen omilla tehtävillään.

13. Näkemyksenne teemasta 'Viestintä ja vuorovaikutus' ja siihen sisältyvistä tavoitteista ja toimenpiteistä oman toimialanne tai toimintanne näkökulmasta?

-

14. Näkemyksenne teemasta 'Kansainvälinen yhteistyö' ja siihen sisältyvistä tavoitteista ja toimenpiteistä oman toimialanne tai toimintanne näkökulmasta?

-

15. Näkemyksenne teemasta 'Sopeutumisen seuranta ja arviointi' ja siihen sisältyvistä tavoitteista ja toimenpiteistä oman toimialanne tai toimintanne näkökulmasta?

-

16. Näkemyksenne luvun 2.5.13 lisäselvitystä vaativista toimenpiteistä oman toimialanne tai toimintanne näkökulmasta?

Saamelaisille ja yleisemmin poronomistajille tulisi olla oma sopeutumishjelma. Ilmastonmuutos tulee vaikuttamaan laajasti kaikkiin poronomistajiin, joten pelkästään saamelaisiin keskittymällä ei saa kaikkea huomioitua koko poronhoitoalueen näkökulmasta.

Osaamisen kehittämistä varmasti kannattaa miettiä laajasti, että saadaan tarvittava tieto niin kunnan virkamiehille kuin oppilaitoksiin ja kuntalaisille. Ilmastonmuutos tulee koskettamaan kaikkia, eikä systemaattista kestävää muutosta saada aikaan, jos siihen ei lisätä osaamista laajemmalla näkökulmalla.

Julkisen ja yksityisen sektorin yhteistyön kehittäminen on varmasti todella tärkeää, ja erilaisten pilottien testaaminen eri alueilla on varmasti yksi avaintekijöistä sen suhteen, että saadaan toimivia ratkaisuja haasteiden ratkaisuun ja ennaltaehkäisyyn.

Aktiivisen järjestökentän kanssa saa paljon aikaiseksi erityisesti maaseutualueilla, koska järjestöjen kautta saadaan aktivoitua aktiivisimmat toimijat tekemään yhdessä konkreettisia toimia.

Julkisiin hankintoihin ehdottomasti tarvitaan laajempaa näkemystä mitä tällä hetkellä on saatavilla. Olisi hyvä jos nämä kaikki toimet olisi kerätty yksinkertaisesti eri toimijoille oppaaksi, että mitä nyt kenenkin on tärkeä muistaa ja tehdä, että ei jää sen vuoksi toteuttamatta eri toimijoilla.

17. Miten arvioisitte suunnitelman toimenpiteiden vastuuttamista? Mahdolliset toimenpidekohtaiset ehdotuksenne toteuttajien lisäämiseksi tai poistamiseksi?

Vastuuttamisessa näkyi se, että halutaan isompien toimijoiden harteille laittaa työpanosta. Tärkeää olisi muistaa, että se tieto, jota kentältä saadaan on siellä pienemmissä organisaatioissa, ja

kannattaisi järjestää erilaisia työryhmiä, jossa olisi laajemmin eri tahoja edustettuina. Kun puhutaan mittavista muutoksista on hyvä, että saadaan useammat näkökulmat hyötykäyttöön.

18. Millaisena näette oman organisaationne tai edustamanne tahon roolin sopeutumissuunnitelman tavoitteiden ja toimenpiteiden toteuttamisessa?

Kunnan näkökulmasta on hyvä, että jokainen kunta voi itse päättää olosuhteisiinsa nähden parhaat toimenpiteet. Ilmastonmuutos on iso asia, jonka riskien ennaltaehkäisyyn tarvitaan erilaisia työkaluja, jotta voidaan palvella toimijoita parhaalla mahdollisella tavalla.

19. Tarkemmat huomiot vaikutustenarvioinnista (Luku 2.6)

Vaikutustenarvioinnissa oli otettu huomioon hyvin kokonaisuus. Toki olisi hyvä myös summata toimijoittain miten vaikutustenarviointi näkyy tai voi näkyä kun otetaan suunnitelma toteutukseen.

20. Muut huomiot suunnitelmaluonnoksesta.

Esitetty luonnos on hyvä pohja sopeutumissuunnitelman laatimiseksi. Tärkeää on, että toimijat voivat itse päättää olosuhteet huomioiden parhaat käytännön toimenpiteet.

Tervaniemi Sari
Tervolan kunta